

ВІДГУК

на дисертацію

Ярошенко Інни Вікторівни на тему:

**«Розвиток відчуття ритму в музично обдарованих дітей
старшого дошкільного віку засобами логоритміки
в умовах дистанційного навчання»,**

подану на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань

01Освіта/Педагогіка, за спеціальністю 011 Освітні/Педагогічні науки

Актуальність дослідження. Дисертаційне дослідження Ярошенко І.В. з повною впевненістю можна віднести до сучасного, своєчасного і значущого, оскільки в ньому вирішується життєво і онтогенетично важлива для дітей дошкільного віку проблема, пов'язана зі сприянням розвитку у них креативності та музичної творчості. Останні дослідження в галузі нейронаук переконливо довели, що вплив музики на дітей раннього і дошкільного віку до цього часу не оцінений належним чином як такий, що сприяє виформовуванню у дітей нейронних мереж в корі головного мозку й їхньому психічному розвитку в цілому. Саме в цьому сенсі представлена до захисту дисертація І.В.Ярошенко заповнює існуючі пробіли в дошкільній освіті щодо спроможності музики впливати на мозок, психіку і розвиток обдарованості дитини. Завдання поставлені у цьому дослідженні повною мірою реалізують положення нової редакції Закону України «Про дошкільну освіту», що набув чинності у 2025 році.

Злободенність і гострота аналізованого дослідження безпосередньо пов'язана також із застосуванням в дошкільній освіті обдарованих нового засобу – логоритміки, а також із сприянням розвитку відчуття ритму як важливої музичної компетентності дитини. З огляду на це, дисертаційне дослідження І.В. Ярошенко є гідним доповненням у вирішенні сучасної проблеми взаємозв'язку фізичного і психічного розвитку дітей дошкільного віку, над вивченням якої працюють науковці усього світу, а також науково-практичним внеском у розв'язання питання використання логоритміки в різних освітніх цілях

при реалізації інтегрованого підходу в дошкільній освіті загалом, і зокрема в освіті обдарованих дітей.

Інноваційність дослідження. Дослідження є певною інновацією, адже воно не тільки покращує існуючу методику музичного виховання дітей старшого дошкільного віку, а й створює новий педагогічний підхід, що забезпечує розвиток відчуття ритму засобами логоритміки – найважливішими сучасними міждисциплінарними засобами дошкільної освіти.

У дисертації І.В.Ярошенко чітко прослідковується інноваційний процес послідовного перетворення наукового знання в освітній продукт і його подальше поширення у вигляді інноваційної методики музичної освіти в нових соціальних умовах. Дисертантка сміливо досліджує і впроваджує нову ідею дистанційного навчання в дошкільній освіті, піддаючи сумніву саму можливість бездистанційної реалізації визначених освітніх цілей належним чином в складних сучасних реаліях життя, і через це зазначає можливу загрозу зниження ефективності розвитку музично обдарованих дітей дошкільного віку. Отже, І.В.Ярошенко виявила творчий і гнучкий підхід до дослідження, перетворила перспективність дистанційної освіти на реальність і гостру необхідність, дала відповідь педагогічній громадськості, як потрібно діяти в умовах дистанційного навчання.

Представлена до захисту дисертаційна робота була подана в *повному обсязі* та у *встановлені терміни*, що забезпечило можливість для її всебічного аналізу та формування висновків офіційного опонента. Виконана відповідно до визначених об'єкта і предмета й поставлених мети і завдань дослідження.

Дисертаційне дослідження здобувачки є достатньою відповіддю на конкретне запитання практики дошкільної освіти щодо музичного виховання обдарованих дошкільників, зокрема відповіддю, як адаптовувати традиційні методики музичного розвитку до цифрового простору, які інтерактивні завдання потрібні для стимулювання креативності та музичної творчості, як забезпечувати зворотний зв'язок з дітьми та їхніми батьками, як застосовувати мультимедійні

ресурси, захоплюючи і цікаві для дітей та багато інших відповідей, які *потребує педагогічна практика*.

Об'єкт і предмет дослідження визначені коректно; представлені як родові співвідношення, що відповідає необхідності їх взаємозв'язку у науковому сенсі. *Мета дослідження* сформульована відповідно до предмету дослідження і узагальнено презентує кінцевий його результат, а *завдання дослідження* доречно розшифровують і конкретизують мету. Усі завдання розв'язані повністю, а результати їх розв'язання змістовно і ґрунтовно представлені у висновках. Однак, говорячи про зміст сформульованої мети, бажано зауважити: недоречно використовувати терміносполучення «методична модель». На перспективу потрібно врахувати, що модель може бути або теоретичною, або логічною, а її перевірка в експерименті може здійснюватися не безпосередньо, а лише через розроблену методику або технологію, що створюються згідно з модельованим об'єктом. Отже, у меті доречніше було б вжити терміносполучення «методика або технологія розвитку» замість терміносполучення «методична модель». Хоча, зрозуміло, це дискусійне питання і воно скоріше стосується полеміки докторів наук і відповідних спеціалізованих рад.

І.В.Ярошенко *лапідарно використовує результати попередніх досліджень* і зважено спирається на них, розгортаючи своє власне емпіричне дослідження.

У дисертації *використана достатня сукупність теоретичних і емпіричних методів*, потрібних для реалізації завдань дослідження. Кожен із застосованих здобувачкою теоретичних і емпіричних методів релевантний тому чи тому конкретному завданню дослідження. Оптимальна сукупність цих методів дала змогу дисертантці отримати достовірні і надійні наукові данні.

Наукова новизна проведеного дослідження доводиться такими аргументами: по-перше, наявністю уперше презентованої теоретично обґрунтованої інноваційної моделі розвитку відчуття ритму в музично обдарованих дітей з використанням логоритміки в умовах дистанційного навчання; по-друге, уточненням наукового змісту ключових понять дисертації, зокрема: «музична обдарованість дітей дошкільного віку», «відчуття ритму в

музичного обдарованих дітей дошкільного віку», та ін., які *вдосконалюють* понятійний апарат педагогічної науки; по-третє, виокремленням і характеристикою дидактичних принципів та з'ясуванням педагогічних умов розвитку відчуття ритму в обдарованих дітей, що *забезпечують подальший розвиток* педагогічної науки, зокрема дошкільної педагогіки.

Теоретичне значення аналізованого дисертаційного дослідження обґрунтовується його доцільно визначеними теоретико-методологічними основами; його науковою новизною і цілісністю, глибиною міждисциплінарного аналізу феномена музичної обдарованості старших дошкільників і виявленням закономірностей сучасних підходів до ритму та розвитку його відчуття у дітей; виокремленням критеріїв і показників педагогічної діагностики відчуття ритму, встановленням передумов для сприяння розвитку відчуття ритму дітей.

Результати аналізу тексту дисертації засвідчують, що усі, поставлені у ній, завдання виконані в повному обсязі, що дало змогу дисертантці отримати нові наукові дані, важливі для подальшого розвитку педагогічної науки і освітньої практики.

Практична значущість проведеного І.В.Ярошенко дослідження підтверджується створеною і апробованою методикою педагогічної діагностики стану та рівнів розвитку відчуття ритму старших дошкільників, а також експериментально перевіреною методикою розвитку відчуття ритму, яка впроваджена в роботу закладів дошкільної освіти Київської і Черкаської областей. Ця методика передбачає усі необхідні компоненти, зокрема чіткі мету і завдання, зміст і оптимальні методи, організаційні форми (заняття, ігри, свята, розваги та ін.) і різноманітні засоби (від музичних інструментів до доцільно розроблених вправ). Вона продуктивна й ефективна, про що засвідчують результати контрольного етапу педагогічного експерименту.

Структура дисертаційного дослідження логічно вибудована і чітка, послідовно відображає як суть теоретичного дослідження (феномена музичної обдарованості, психологічних особливостей обдарованих дітей старшого дошкільного віку, досвіду педагогів щодо використання логоритміки для

розвитку відчуття ритму дошкільників в умовах дистанційного навчання), так і суть наукових підходів до створення експериментальної методики. У дисертаційній структурі також передбачено висвітлення не тільки результатів впливу дистанційного навчання на розвиток у дітей відчуття ритму, а й теоретико-методичних засад розвитку відчуття ритму в музично обдарованих дітей старшого дошкільного віку засобами логоритміки у дистанційному режимі навчання. І найважливішим, передбаченим дисертацією, структурним компонентом є апробація експериментальної методики розвитку відчуття ритму, яка спирається на результати попередньої педагогічної діагностики означеної здатності обдарованих дошкільників. Її результативність і продуктивність доводиться даними аналізу експериментального дослідження на етапі контрольного експерименту.

Висновки до розділів на достатньому рівні узагальнення презентують отримані у теоретичному й емпіричному результати дослідження. *Загальні висновки* узагальнено відображають кожний етап проведеної досліджуваної роботи відповідно до поставленої мети і передбачених дослідницьких завдань. Усі висновки змістовні, ґрунтовні, логічно розкривають зміст етапів теоретичного й емпіричного дослідження.

Дисертанткою опрацьована велика кількість наукових ресурсів, презентованих вітчизняними і зарубіжними вченими. Зазначена кількість достатня для аналітичного дослідження й *отримання об'єктивних даних*, для наукової систематизації і узагальнення дисертаційного матеріалу, вивчення досліджуваних феноменів і створення теоретичного підґрунтя для емпіричного дослідження.

Дисертація І.В.Ярошенко – це науковий твір, якому властива цілість, смислова єдність, логічна послідовність викладу матеріалу, чітка структурованість. Вона відповідає вимогам, що ставляться МОН України до такого роду наукових робіт.

Основні положення дисертації представлені в публікаціях здобувачки, які як за змістом, так і статусністю відповідають вимогам щодо презентації

результатів дисертаційного дослідження, а також апробовані в оприлюднених матеріалах міжнародних і всеукраїнських конференцій.

Позитивно оцінюючи дисертацію І.В. Ярошенко в цілому, бажано зупинитися також і на окремих зауваженнях:

1. некоректні в мовно-стилістичному значенні використання фраз на кшталт: «метою методичної моделі» (с.99), «емоційно-почуттєвий критерій спрямований» (с.138) та ін.

2. у розділі 2.3. недоречно використано стиль написання, властивий методичним рекомендаціям, а не опису результатів власного дослідження.

Висновок. Аналіз дисертації, опублікованих праць, підготовлених за її результатами, дає підстави для висновку про те, що дослідження Ярошенко І.В. «Розвиток відчуття ритму в музично обдарованих дітей старшого дошкільного віку засобами логоритміки в умовах дистанційного навчання» є самостійним дослідженням, що має наукову новизну, теоретичне і практичне значення для педагогічної науки і практики. Вважаємо, що дисертація заслуговує позитивної оцінки, відповідає нормативним вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою КМУ №44 від 12 січня 2022 року, а її авторка – Інна Вікторівна Ярошенко – заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 — Освітні, педагогічні науки у галузі знань 01 – Освіта/Педагогіка.

Офіційний опонент:

доктор психологічних наук, професор,

завідувач кафедри психології і педагогіки дошкільної освіти

Університету Григорія Сковороди в Переяславі

Лариса КАЛМИКОВА